

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Tilordning av engasjementer til handelsporteføljen

RUNDSKRIV:

27/2011

DATO:

18.10.2011

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Verdipapirforetak

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

1 Innledning

I forbindelse med oppfølgingen av regelverket for store engasjementer, har Finanstilsynet erfart at enkelte verdipapirforetak uriktig har tilordnet for mange engasjementer til "handelsporteføljen". Dette har blant annet fått betydning for foretakenes etterlevelse av bestemmelsen om at et samlet engasjement med en enkelt motpart ikke må overstige et beløp tilsvarende 25 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Dette får dermed også betydning for konsentrasjonsrisikoen i foretakene.

Dette rundskrivet gir ingen uttømmende beskrivelse av kapitaldekningsregelverket, men beskriver hva Finanstilsynet vil legge til grunn i sitt tilsynsarbeid ved vurdering av hvilke posisjoner som kan inngå i foretakenes handelsportefølje.

I punkt 2 gis det en omtale av gjeldende regelverk og relevante tolkningsmomenter fra EU-regelverket. I punkt 3 gis eksempler på hvilke posisjoner som kan inngå i handelsporteføljen. I punkt 4 omtales krav til retningslinjer knyttet til handelsporteføljen. I punkt 5 og 6 gis en kort omtale av verdivurdering og forholdet til regnskapsreglene.

2 Regelverket

Det følger av forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer § 5 første ledd at foretaket ikke kan ha høyere samlet engasjement enn det som til enhver tid er forsvarlig, og at samlet engasjement ikke må overstige et beløp tilsvarende 25 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Det følger av samme forskrift § 10 at foretaket kan overskride grensen på 25 prosent dersom overskridelsen utelukkende skyldes engasjementer som er knyttet til handelsporteføljen og dersom krav til supplerende ansvarlig kapital oppfylles.

Hvilke posisjoner som skal inngå i handelsporteføljen, reguleres av kapitalkravsforskriften § 31-1. Først når posisjonene oppfyller vilkårene i kapitalkravsforskriften til å inngå i handelsporteføljen, kan man beregne disse engasjementene i samsvar med reglene i forskrift om store engasjementer kapittel 2.

Etter kapitalkravsforskriften § 31-1 (1) består handelsporteføljen av posisjoner i finansielle instrumenter, samt varer og kredittderivater som foretaket har for egen regning med henblikk på videresalg, eller for på kort sikt å dra fordel av pris eller rentevariasjoner, samt sikring av slike posisjoner. Posisjoner omtalt i kapittel 37 i kapitalkravsforskriften (eksempelvis uoppgjorte transaksjoner og ikke avsluttede transaksjoner) som er knyttet til instrumentene etter første punktum, skal medregnes.

Det sentrale kriteriet for at posisjoner skal inngå i handelsporteføljen, er at disse posisjonene er knyttet til finansielle instrumenter som foretaket "har for egen regning med henblikk på videresalg eller for på kort sikt å dra fordel av pris eller rentevariasjoner", jf. kapitalkravsforskriften § 31-1 (1) første punktum. Bestemmelsen i kapitalkravsforskriften § 31-1 (1) første punktum skal forstås i samsvar med [direktiv 2006/49/EC](#).

I direktivet er det sentrale kriteriet for kategorisering i handelsporteføljen omtalt som "trading intent". "Trading intent" er i artikkel 11 (2) definert som "Positions held with trading intent are those held intentionally for short-term resale and/or with the intention of benefiting from actual or expected short-term price differences between buying and selling prices or from other price or interest rate variations". Det fremgår videre at "[t]he term 'positions' shall include proprietary positions and positions arising from client servicing and market making". Finanstilsynet presiserer at der "positions" er omtalt i andre setning, så peker det tilbake på "[...] positions held with trading intent [...]" slik det fremkommer av artikkelens første setning.

Direktivteksten bygger i stor grad på Baselakkorden¹. I Baselakkorden punkt 687 beskrives "trading intent" slik: "Positions held with trading intent are those held intentionally for short-term resale and/or with the intent of benefiting from actual or expected short-term price movements or to lock in arbitrage profits, and may include for example proprietary positions, positions arising from client servicing (e.g. matched principal broking) and market making." (Finanstilsynets understreking.)

I det britiske Financial Services Authority (FSA) sin tolkningsuttalelse i [Prudential sourcebook for Banks, Building Societies and Investment Firms \(BIPRU\)](#) fremgår følgende i avsnitt 1.2.5; "Positions arising from client servicing include those arising out of contracts where a firm acts as principal (even in the context of activity described as 'broking' or 'customer business'). Such positions should be allocated to a firm's trading book if the intent is trading." (Finanstilsynets understreking).

Posisjoner som inngår i handelsporteføljen kan ha sitt utspring både fra aktiv kortsiktig egenhandel, men også fra "client servicing" og "market making". Det er uansett et krav om at foretaket må ha hatt en bevisst "trading intent" med de posisjoner som legges til handelsporteføljen (uavhengig av hvordan disse har oppstått).

Finanstilsynet legger til grunn at direktivets artikkel 11 (3) og Part A "Trading Intent" i Annex VII, se nærmere omtale i punkt 4 nedenfor, ikke bare er et uttrykk for hvilke krav som stilles til foretakets styring og kontroll med handelsporteføljen, men indirekte også gir veiledning med hensyn til hvilke posisjoner som naturlig hører hjemme i handelsporteføljen.

3 Hvilke posisjoner skal inngå i handelsporteføljen?

Finanstilsynet vil nedenfor gi noen ikke-uttømmende eksempler på hvilke posisjoner som etter Finanstilsynets vurdering skal inngå i handelsporteføljen.

Det er ikke slik at alle posisjoner hvor foretaket er eller var part i avtaleforholdet knyttet til et finansielt instrument, skal tilordnes foretakets handelsportefølje.

---

¹ [International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework](#) (Comprehensive Version: June 2006) fra Basel Committee on Banking Supervision

Kundemegling, der foretaket kjøper og selger verdipapirer for sine egne kunder i eget (foretakets) navn, vil for eksempel ikke inngå i handelsporteføljen. Kundefordringer og uoppgjorte fordringer knyttet til meglingen vil heller ikke inngå i handelsporteføljen.

Finanstilsynet ønsker å fremheve at det ikke er slik å forstå at foretaket kun kan megle/tilrettelegge poster for en kunde så lenge disse i sum ikke overstiger 25 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Det ligger ingen slik begrensning i gjeldende regelverk for kapitaldekning eller store engasjementer. Uoppgjorte transaksjoner knyttet til slike kjøp eller salg av verdipapirer er kun å regne som et engasjement dersom oppgjør ikke har skjedd innen fem virkedager etter avtalt oppgjørstidspunkt, jf. forskrift om store engasjementer § 4 tredje ledd bokstav a.

Ved inngåelse av en terminkontrakt vil foretaket påta seg kursrisiko og motpartsrisiko. Om foretaket skal anses å ha inngått terminkontrakten med "trading intent", og slik at posisjonen dermed skal inngå i handelsporteføljen, må bero på en konkret vurdering. Denne vurderingen må ta utgangspunkt i foretakets retningslinjer og rutiner for handelsporteføljen. Foretakets handelsaktivitet, eventuell eliminering av kursrisiko ved innkjøp av underliggende instrumenter eller bruk av ekstern skriver, mulighet for daglig verdivurdering av posisjonen, likviditet i underliggende instrumenter og terminkontraktens løpetid vil være relevante vurderingstemaer.

4 Krav til retningslinjer, rutiner og overvåking av handelsporteføljen

Det følger av kapitalkravsforskriften § 31-4 at foretaket skal ha retningslinjer og rutiner for hvilke posisjoner som kan inngå i handelsporteføljen, og for forvaltning, verdivurdering og overvåking av handelsporteføljen.

Foretakets retningslinjer og rutiner bør som et minimum tilfredsstillende kravene i Annex VII part A og D i direktiv 2006/49/EC.

Foretaket skal ha en tydelig og dokumentert handelsstrategi for handelsporteføljen. Strategien skal angi forventet investeringshorisont, og konkret liste opp hvilke finansielle instrumenter eller kategorier av finansielle instrumenter som kan inngå i foretakets handelsportefølje, med rammer for posisjonstakingen. Strategien skal vedtas og jevnlig gjennomgås av foretakets styre.

Foretakets rammer for posisjonstaking må delegeres til handelsenheten. Foretakets tradere skal kun ha myndighet til å handle på eget initiativ innenfor de fastsatte rammene og foretakets handelsstrategi.

Foretaket skal ha retningslinjer og rutiner for verdifastsettelse av handelsporteføljen. Disse skal inneholde en klar fordeling av ansvaret for de ulike arbeidsprosessene som inngår i verdifastsettelsen. Det skal fremgå hvilke kilder for markedsdata og -informasjon som skal benyttes ved verdifastsettelsen, og hvordan og hvor hyppig disse kildenes egnethet skal vurderes. Det må videre fremgå hvor hyppig det skal foretas en uavhengig verdifastsettelse,

tidspunkter for sluttkurser, retningslinjer og rutiner for justering av verdifastsettelse og verifisering ved månedsslutt og på ad hoc-basis.

Verdifastsettelsen av foretakets handelsportefølje skal gjøres av en enhet uavhengig av handelenheten, og skal regelmessig og ved behov rapporteres til styret. Uavhengig verifikasjon av de markedsprisene som skal inngå i verdifastsettelsen, skal skje minst månedlig.

Foretaket skal ha systemer og kontrollfunksjoner som sikrer korrekt verdifastsettelse av handelsporteføljen. Posisjonene i handelsporteføljen skal overvåkes aktivt. Foretakets faktiske posisjonstaking, rammene for posisjonstaking, og markedsforhold av betydning for stenging av posisjoner, skal vurderes løpende.

Foretaket skal ha retningslinjer og rutiner for eventuell omklassifisering av posisjoner mellom handelsporteføljen og virksomhetsporteføljen.

Posisjonstaking og risiko i handelsporteføljen, herunder utnyttelsen av de vedtatte rammene for posisjonstaking, skal rapporteres til styret. Videre skal rapporteringen til styret muliggjøre vurdering av etterlevelse av foretakets handelsstrategi, og gi oversikt over omsetningshastigheter og illikvide posisjoner i handelsporteføljen. Rapporteringen til styret skal omfatte foretakets etterlevelse av lover, forskrifter og interne retningslinjer og rutiner på området.

Finanstilsynet legger til grunn at i de foretakene som har internrevisjon, vil det være naturlig at internrevisjonen med jevne mellomrom foretar en gjennomgang av institusjonens retningslinjer, rutiner og praksis for handelsporteføljen.

5 Verdivurdering

Det følger av kapitalkravsforskriften § 31-2 første ledd at foretakets handelsportefølje skal minst daglig vurderes til markedsverdi, og at utenlandsk valuta skal omregnes til dagskurs. Videre følger det av kapitalkravsforskriften § 31-2 annet ledd at dersom markedsverdi ikke kan fastsettes etter første ledd, skal foretaket benytte en modellverdi. Foretaket skal regelmessig vurdere om modellens resultater og forutsetningene som ligger til grunn er forsvarlige.

Rullering av kontrakter i handelsporteføljen på gammel kurs anses ikke å være i tråd med kravene i kapitalkravsforskriften § 31-2.

Finanstilsynet minner om at foretak skal ha rutiner for beregning av verdjusteringer av mindre likvide posisjoner for kapitaldekningsformål. Rutinene skal omfatte posisjoner som verdsettes til virkelig verdi (fair value) og skal omfatte både posisjoner plassert i bank- og handelsporteføljen.

6 Forholdet til regnskapsreglene

Kategorisering av posisjoner i handelsporteføljen ved beregning av foretakets kapitalkrav er ikke nødvendigvis sammenfallende med det regnskapsmessige begrepet handelsportefølje, jf. regnskapsloven § 5-8 første ledd, eller finansielle eiendeler klassifisert som holdt for omsetning etter IAS 39 nr. 9.

Posisjoner som tilfredsstiller kravene for å inngå i handelsporteføljen, skal behandles i samsvar med bestemmelsene i kapitalkravsforskriften del VII, uavhengig av den regnskapsmessige behandlingen av posisjonene.

Eirik Bunæs

Geir Holen

Kontaktperson:

Førstekonsulent Anders Hauglund, tlf. 22 93 99 87,
e-post: anders.hauglund@finanstilsynet.no

